

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Кравченко О. М.

ВСТУП

Наукова розвідка (НР) присвячена євроінтеграційним процесам правової охорони комерційної таємниці (КТ), а також нормативно-правовим заходам охорони КТ та конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) від сучасних загроз в Україні. Більше того, внесенні пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в сфері забезпечення охорони КТ та КІБ, а саме шляхом прийняття Закону України (ЗУ) «Про комерційну таємницю» (на кшталт запропонований нами Проект Закону України «Про комерційну таємницю» (додаток А)¹), та внесенні поправок до інших нормативно-правових актів. Запропоновано нові поняття та їх визначення, а саме: комерційні секрети (КС) – це інформація, яка має комерційну цінність у сфері бізнесу і стосується конкретного секрету (технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємств, установ або організацій. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ) та ін.

За змістом НР – це пошук та оброблення потрібної інформації, визначення проблематики в певній сфері НР, а потім представлення власних міркувань (вдосконалення, пошук нового тощо) щодо певної сфери діяльності людини у вигляді наукових доробків.

Можемо констатувати, що кожна держава в сучасному світі має всіляко стимулювати, підтримувати наукових дослідників у їхніх НР для розвитку нових технологій, пошуку нових знань і сфер діяльності людини як громадянина тощо. Це сприятиме потужному економічному, соціальному, фінансовому розвитку держави.

Запропоновано нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти щодо КТ та КІБ в Україні, як-от:

1) Наукова розвідка (НР) – це наукова діяльність людини або групи людей, спрямована на пошук нового (матеріального, нематеріального), проведення наукових досліджень у певній галузі науки, аналіз і систематизацію результатів розвідки у вигляді теорій, гіпотез, наукових доробків тощо. Результати НР підлягають опублікуванню та захисту у складі дисертацій, монографій, наукових статей, тез доповідей, інших наукових доробків;

---

¹ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

2) **Самохист** – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності.

3) **Бізнес-шпигунство (БШ)** – це отримання інформації, яка має комерційну цінність для бізнес-діяльності фірми або іншого суб'єкта господарювання та надає переваги у сфері бізнесу над конкурентами, шляхом використання заборонених законом методів;

4) **Технічне бізнес-шпигунство (ТБШ)** – це незаконний збір комерційно цінної інформації для бізнесу, шляхом зняття цієї інформації ТБШ за допомогою спеціальних технічних засобів;

5) **Комерційні секрети (КС)** – це інформація, яка має комерційну цінність у сфері бізнесу і стосується конкретного секрету (технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємств, установ або організацій. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ);

6) **Комерційна таємниця (КТ)** – це комерційно цінна інформація; суб'єкт господарювання є власником технічної, організаційної інформації або інших КС, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона не відома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів для її захисту;

7) **Конфіденційна інформація (КІ)** – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

8) Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифами: «КІ» або «КТ». Тому, потрібно чітко розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» від юридичного поняття «КІ бізнесу», для вдосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України.

Конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація в сфері бізнесу, яка може негативно впливати на прибуток певного підприємства у разі її витоку.

9) **Конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ про фізичну особу)** – це інформація про фізичну особу (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї та ін.), ділова репутація, сімейні секрети, та інша інформація про фізичну особу.

Основною метою наукової розвідки є вдосконалення сучасних нормативно-правових заходів охорони комерційної таємниці (КТ), та/або КТБ в Україні для інтеграції у європейське бізнес-середовище. Це важливо для удосконалення прогалін законодавства України, а також заходів охорони й захисту КТ та/або КТБ в Україні, як сучасної європейської держави.

1. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

До нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та КІБ, належать такі способи захисту КТ та КІБ, що передбачають використання певного комплексу нормативно-правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно контролюють таку бізнес інформацію яка має комерційну цінність. Для вирішення поставленої мети, запропоновано наступне:

- на базі міжнародного досвіду охорони КТ та/або КІБ, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

- визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, а саме: заходи, що здійснюються з метою охорони КТ та/або КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

- розкрити роль нормативно-правової охорони КТ та/або КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та/або КІБ в першу чергу самим бізнесом; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ; судовому захисті та іншій адміністративно-правовій охороні.

Одним із важливих напрямів охорони КТ та/або КІБ в Україні є наявність ефективного правового інструментарію, що застосовується державою в особі певних органів державної влади не лише для зазначеного регулювання, але й для охорони та захисту КТ бізнесу як об'єкта права інтелектуальної власності. Серед суб'єктів владних повноважень, що стосуються охорони КТ бізнесу в Україні, можна вказати такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ, зокрема органи Національної поліції, Державна фіскальна служба України, Бюро економічної безпеки України, Служба безпеки України та ін.

До прикладу, в ЗУ «Про Бюро економічної безпеки України» у розділі другому повноваження Бюро економічної безпеки України (БЕБУ), де у ст.8 зазначені повноваження БЕБУ. У пункті 10 вказано, що БЕБУ має право витребувати та одержувати у встановленому законом порядку від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для виконання повноважень БЕБУ². Як бачимо, що ще один центральний

---

² Про Бюро економічної безпеки України : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

орган виконавчої влади має право доступу до КТ, але не передбачена відповідальність за витік цієї інформації із вказанного державного органу України.

Важливим аспектом зазначеного правового інструментарію є заходи адміністративно-правових правовідносин у сфері забезпечення охорони та захисту КТ бізнесу в Україні, оскільки саме вони вказують на межі та глибину правового впливу, який здійснюється на об'єкти правового регулювання, що їй потрібно дослідити.

У нашій науковій розвідці аналізуються існуюча на сьогодні законодавча база України в сфері охорони КТ та/або КІБ, а також інші заходи захисту КТ та/або КІБ. Встановлено, що для надійної правової протидії сучасним загрозам бізнесу в Україні потрібно прийняти відповідний закон про охорону КТ на кшталт запропонованого нами. Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою. Встановлено, що для успішного захисту КС бізнесу в Україні потрібно використовувати нормативно-правові, організаційні та технічні методи захисту.

Саме тому, до нормативно-правових заходів охорони КТ та/або КІБ потрібно відносити такі заходи правової охорони КТ та/або КІБ, які передбачають використання певного комплексу правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно нею володіють (комерційно цінна інформація певного бізнесу). До них слід віднести розробку і прийняття певним бізнесом нормативних актів: 1) Перелік відомостей, які складають комерційну таємницю; 2) Положення про КТ або КІБ; 3) Інструкцію, яка зобов'язує співробітників підприємства дотримуватися режиму нерозголошення КТ або КІБ; 4) Угоду про нерозголошення КТ або КІБ; 5) та ін.

Крім того, як вже було зазначено, певним бізнесом розробляється ряд документів для регулювання трудових відносин з працівниками з приводу охорони КТ та/або КІБ, яка була надана йому для виконання трудових функцій та ін.

Зазначені вище способи охорони КТ або КІБ носять наступний характер: посадові особи і працівники, які мають справу з КТ або КІБ зобов'язані зберігати її в секреті; особи, які отримали доступ до неї повинні бути попереджені, що така інформація є КТ або КІБ, і зобов'язані зберігати її в секреті (не розголошувати третім особам), а також нести відповідальність за недотримання конфіденційності щодо КТ та/або КІБ. Найчастіше така відповідальність передбачається в трудовому договорі або укладеному окремому договорі з працівником; особа, яка законно контролює КТ та/або КІБ повинна передбачити в контракті зі своїми контрагентами, яким надається доступ до неї, обов'язок утримуватись від розголошення її третім особам і передбачити відповідальність за порушення цієї таємниці. Одним із способів фіксації обов'язку щодо збереження конфіденційності КТ та/або КІБ є проставлення на відповідних документах грифу «КТ» або «КІ»; особа, яка законно контролює КТ та/або КІБ повинна прийняти необхідні заходи по недопущенню

несанкціонованого доступу третіх осіб до неї, зокрема, що перешкоджають бізнес-шпигунству. Недотримання цих умов може бути перешкодою для захисту «законного інтересу» особи, яка законно контролює КТ та/або КІБ, наприклад для доказування в суді при виникненні спорів.

Таким чином, правовим засобом у сфері забезпечення КТ та/або КІБ є оформлення на підприємстві певних документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ – наказ, статут, трудові контракти та угоди, правила внутрішнього розпорядку, які передбачають обов'язок утримуватись від розголошення її третім особам, а також встановлюють відповідальність за порушення цієї таємниці та ін.

На нашу думку, зазначені вище форми збереження інформації, яка становить КТ та/або КІБ, мають дуже важливе значення, оскільки є юридичною основою для залучення до відповідальності працівника, якщо мало місце розголошення ним КТ та/або КІБ. Певний бізнес сам регулює відносини щодо визначення та охорони КТ та/або КІБ, шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів підприємства.

Отже, правове регулювання КТ та/або КІБ необхідне не тільки на рівні нормативно-правових актів, що складають законодавство про КТ та/або КІБ, а й на локальному рівні – у вигляді локальних актів певного підприємства.

У відповідності до стратегії інформаційної безпеки, де зазначено, що хоча право на приватність (захист конфіденційної інформації про особу, невтручання в особисте життя) є одним з основних прав людини, що закріплено в Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, інших міжнародних документах, а також конституціях більшості держав світу, цифрові трансформації змінюють і цю сферу. Збільшення кількості соціальних мереж, їх інтегрованість з іншими соціальними сервісами повсякденного користування, а також специфіка організації всесвітньої мережі Інтернет ставлять під загрозу гарантії права особи на приватність. Спроби врегулювати цю проблему тривають, формуються нові підходи у забезпеченні балансу права на приватність та інформаційної безпеки держави³.

В ст. 21 ЗУ «Про інформацію» зазначає, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Конфіденційною вважається інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Більше того, конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом⁴.

---

³ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 15 жовтня 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

⁴ Про інформацію: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 19.01.2024).

В статті 7 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» вказано, що конфіденційна інформація – це інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Розпорядники інформації, визначені ч. 1 ст. 13 цього Закону, які володіють конфіденційною інформацією, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди – лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. В ст. 8 вказаного закону подано визначення таємної інформації як інформації, доступ до якої обмежується відповідно до ч. 2 ст. 6 цього ЗУ, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству й державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю, в тому числі комерційну таємницю⁵.

Встановлено, що визначення комерційної таємниці міститься в Цивільному кодексі України (ЦКУ)⁶, а також у Господарському кодексі України (ГКУ)⁷, але, на наш погляд, потребує удосконалення. У ст. 505 ЦКУ зазначено, що КТ є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з тим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. У ст. 162 ГКУ вказано, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

Поняття на кшталт «володільць КТ» (ГКУ), «особа» (ЦКУ), на наш погляд, потрібно замінити на термін «власник КТ», як ми і запропонували в проєкті ЗУ «Про комерційну таємницю» (дод. А)⁸.

В статті 505 ЦКУ вживається термін «особа», але незрозуміло, яку «особу» має на увазі законодавець, а саме: юридичну особу чи фізичну особу. На нашу думку, потрібно чітко зазначити у ст. 505 ЦКУ, що саме юридична особа, і сформулювати його наприклад так: КТ є інформація,

---

⁵ Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 21.01.2024).

⁶ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page#n2312> (дата звернення: 20.01.2024).

⁷ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page> (дата звернення: 20.01.2024).

⁸ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з відом інформації, до якої вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих юридичною особою, яка законно контролює цю інформацію.

У статті 162 ГКУ зазначено, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності. Тут, окрім не зовсім коректного, на нашу думку, терміна «володільць КТ» (змінити на «власник КТ»), потрібно прибрати згадки про конфіденційність, адже конфіденційна інформація – це інформація про фізичну особу, а не юридичну особу. І сформулювати визначення КТ у ст. 162 ГКУ наприклад так: суб'єкт господарювання, що є власником технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів до її охорони.

Прикладом для нашої наукової розвідки, може слугувати нормативно-правова охорона банківської таємниці, а саме ЗУ «Про банки і банківську діяльність». Де у главі 10 ст. 60–62 прописано наступне⁹: що є Банківська таємниця, а саме інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним або стала відомою третім особам при наданні послуг банку або виконанні функцій, визначених законом, а також визначена у цій статті інформація про банк є банківською таємницею; відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України; інформація про операції, проведені на користь чи за дорученням клієнта, вчинені ним правочини; фінансово-економічний стан клієнтів; інформація про організацію та здійснення охорони банку та осіб, які перебувають у приміщеннях банку; інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи – клієнта, її керівників, напрями діяльності; відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація, та ін.

Для вирішення поставленої мети, а саме важливості ролі нормативно-правової охорони КТ та/або КІБ, пропонуємо на базі міжнародного досвіду

---

⁹ Про банки і банківську діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 5-6, ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 21.01.2024).

охорони КТ та КІБ, прийняті в Україні відповідний закон про охорону КТ. Наприклад, так розробили такі держави як США (2016), Німеччина (2019), та інші держави з ринковою економікою;

2. Шляхи вдосконалення євроінтеграційних процесів правового забезпечення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

Лідія Лундштедт передусім зазначає, що можливість отримати транскордонний захист у судах держав-членів ускладнюється різними доктринальними основами захисту комерційної таємниці і той факт, що порушення комерційної таємниці можуть мати місце в договірних та інших контекстах. Крім того, якщо носій комерційної таємниці порушує справу по відношенню до колишнього працівника то певні корпоративні правила вплинуть на вибір суду і застосовне право. Іншим ускладнюючим фактором є те, що в деяких випадках юрисдикція та застосовне право базуються на місці пошкодження, яке важко локалізувати, оскільки комерційні таємниці є нематеріальними та можуть бути придбані, розкриваються та використовуються повсюдно. Ще один сполучний фактор, який важко локалізувати – місце виконання зобов'язань щодо конфіденційності та зобов'язань обмежити використання комерційної таємниці. Більше того, підсудні можуть перебувати в різних державах, і може бути важко об'єднати їх усі в одному провадженні та за одним законом. У світлі цієї складності не дивно, що транскордонні розгляд комерційної таємниці в ЄС вважається надзвичайно складним. Вчена зазначає, що включення захисту комерційної таємниці в угоду про ІВ додає плутанина щодо правильної класифікації комерційної таємниці. ТРІПС на власний розсуд для членів СОТ рекомендує щодо того, як цей захист надається. Доктринальні основи та рівні захисту на міжнародній стадії відрізняються. Тому захист, доступний під закони третіх країн можуть відрізнитися від тих, які діють відповідно до законодавства держав-членів. Залежно від третьої країни рівень захисту може бути більш-менш надійним. Лідія Лундштедт стверджує, що охорона комерційної таємниці відіграє важливу роль в економічній, політичній і соціальній політики держави (або регіонального економічного та політичного союзу, як ЄС). У відкритому та демократичному суспільстві відправною точкою є вільний потік інформації та ідей. При визначенні форми та рівня охорони комерційної таємниці, держави повинні враховувати (часто конституційні) норми про свободу інформації, свободу конкурувати та керувати бізнесом, мобільність і конфіденційність працівників. Цілі політики та охорона комерційної таємниці, відрізняються залежно від соціального, політичного та економічного середовища кожної окремо взятої держави¹⁰.

---

¹⁰ Lydia Lundstedt. Cross-Border Trade Secret Disputes in the European Union : Jurisdiction and Applicable Law Elgar Monographs in Private International Law. UK : 2023. 289 с.

Як бачимо вчена констатує той факт, що охорона КТ відрізняються залежно від соціального, політичного та економічного середовища кожної окремо взятої країни.

Науковці із Індонезії Будіоно Гатут Л. та Савітрі Ні Нйоман вважають, що бізнес-шпигунство є дуже важливим як джерело точної інформації про стан компанії в бізнес-конкуренції. Бізнес-шпигунство може допомогти керівникам компанії прийняти правильне рішення. Більшість компанії ведуть бізнес-шпигунство з Європи, Росії, Китаю, Тайваня, Південної Кореї, Ізраїлю і Японії, технологію яких хочуть опанувати розвинені країни, зокрема США. Володіння технікою вважається важливим для збільшення конкурентних переваг виробництва та торгівлі. Безпека інформації є найважливішою для запобігання шпигунському бізнесу. Кожен менеджер повинен розуміти, що компанія поставила управління інформаційною безпекою Стандартні процедури системи (ISMS) в компанії. Компанія здійснила бізнес-шпигунство, щоб зберегти виживання прогресу бізнесу, якщо це не порушує етику та пристойність ведення бізнесу. Бізнес-шпигунство може допомогти в розвитку та підтримці бізнес-конкуренції підприємства, незалежно від того, виграють сторони чи програють¹¹.

Встановлено такі сучасні нормативно-правові заходи охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні:

1. Власник інформації, яка має комерційну цінність, сам визначає на власний розсуд, чи буде інформація, що має комерційну цінність, належати до КТ та/або КІБ.

2. Власник інформації, яка має комерційну (економічну) цінність, власноруч встановлює заходи захисту цієї інформації (яка має комерційну цінність) та інші аспекти, пов'язані з охороною КТ та/або КІБ, а саме юридичні заходи, організаційні, технічні та ін.

3. Власник інформації, яка має комерційну цінність, встановлює терміни засекречування КТ та/або КІБ, коло осіб, які можуть бути ознайомлені із вказаною інформацією (на договірних засадах).

Бізнес в Україні сам повинен подбати про захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту. Наприклад, запропоновано систему заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ (таблиця 1).

Законодавство України, що стосуються КТ, містяться в таких нормативно-правових актах, зокрема: Законі України «Про інформацію», ЗУ «Про доступ до публічної інформації» ЗУ «Про Антимонопольний комітет України», ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції», ЗУ «Про науково-технічну інформацію» та інших. У зазначених вище актах містяться лише загальні правила у сфері виявлення, збору, аналізу та передачі інформації, яка зазначена як КТ, а також окремі положення,

---

¹¹ Budiono Gatut L., Sawitri Ni Nyoman. Strategic Business Espionage: An Ethics and Business Practices to Gain Opportunity or Community Problems. *Studies in Business and Economics*. 2017 12(1). С. 29–39. DOI:10.1515/sbe-2017-0003

**Система заходів забезпечення охорони комерційної таємниці (КТ)
та конфіденційної інформації бізнесу (КІБ)**

Нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ	Організаційні заходи захисту КТ та/або КІБ	Технічні заходи захисту КТ та/або КІБ	Інші законні заходи охорони та захисту КТ та/або КІБ	Аналітичний відділ безпеки бізнесу
Статут підприємства (де прописують, що запроваджується режим охорони КТ та/або КІБ)	Створення пропускного режиму де циркулює КТ та/або КІБ	Створення технічного відділу безпеки КТ та/або КІБ	Створення відділу «бізнес-розвідки»	Аналітична обробка всієї зібраної інформації
Колективний договір (де прописуються правила нерозголошення КТ та/або КІБ та відповідальність за їх порушення)	Режим оформлення допуску до КТ та/або КІБ	Заходи забезпечення відеоспостереженням, сигналізацією, та іншими сучасними технічними пристроями приміщень і будівель, де циркулює КТ та/або КІБ	Моніторинг відкритої інформації про конкурентів	Представлення керівництву бізнесу «аналітичних висновків і практичних рекомендацій», в тому числі для вдосконалення заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ
Положення про КТ або КІБ та правила її збереження	Режим доступу до КТ та/або КІБ	Система безпеки із усіма технічними приладами будівель, де міститься КТ та/або КІБ для захисту від ТБШ	Інші законні методи бізнес-розвідки	інше
Положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТ та/або КІБ	Режимно-секретний відділ безпеки КТ та/або КІБ	Електромагнітне екранування приміщень де міститься КТ та/або КІ бізнесу, для захисту від ТБШ	Створення відділу «бізнес-контр-розвідки»	
Про режим роботи працівників із даними, що становлять КТ та/або КІБ	Спеціальні перевірки працівників, що безпосередньо працюють із КТ та/або КІБ	Створення надійної системи захисту комп'ютерної техніки та мереж де циркулює КТ та/або КІ бізнесу, для захисту від ТБШ	Протидія бізнес-шпигунству, та бізнес-розвідці конкурентів	
Інші нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ	Інші заходи захисту КТ та/або КІБ	Інші технічні заходи захисту КТ та/або КІ бізнесу	Протидія технічному бізнес-шпигунству, та ін.	

які містять норми, що передбачають відповідальність за порушення прав на КТ. Проте неврегульованою залишається велика кількість питань, що стосуються КТ, зокрема: створення, використання, збереження, можливість зарахування на баланс підприємства як нематеріального активу КТ, охорона та захист останньої, відповідальність державних органів за розголошення КТ тощо. Можемо констатувати факт неудосягнення нормативно-правової бази у сфері охорони КТ.

Серед органів державної влади, що стосуються охорони КТ та/або КІБ в Україні, можна зазначити такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ, зокрема органи Національної поліції, Державна фіскальна служба України, Служба безпеки України.

Встановлено, що сьогодні в Україні бізнес сам регулює відносини щодо визначення та охорони КТ, шляхом прийняття відповідних локальних нормативно-правових документів певного бізнесу. Нормативно правовим забезпеченням у сфері охорони КТ є оформлення на підприємстві, установі чи організації певних локальних документів, що забезпечують захист КТ – це наказ, статут, трудові контракти та угоди, правила внутрішнього розпорядку, які передбачають обов'язок утримуватись від розголошення її третім особам, а також встановлюють відповідальність за порушення цих умов договору та інше.

Особливість відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ в Україні, полягає у майновій відповідальності за такі правопорушення, саме: штрафні санкції; конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення; відновлення становища, що існувало до порушення права, і припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та ін. У відсутності Закону України «Про комерційну таємницю», в якому повинна бути чітко прописана відповідальність за неправомірні дії щодо КТ або КІБ, та/або витік КТ або КІБ з органів владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органів, які отримали її на запит, та інші аспекти в сфері охорони КТ та/або КІБ. Відтак бізнес в Україні сам секретить свою комерційно цінну інформацію, під грифом комерційна таємниця «КТ», та/або конфіденційна інформація «КІ».

Дієвим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ, від недоброчесного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Отже, основною пропозицією щодо вдосконалення нормативно-правової охорони КТ та/або КІБ в Україні, а також протидії іншим сучасним загрозам бізнесу – слугує прийняття закону про охорону КТ та/або КІБ. Встановлено, що найперше бізнес сам повинен подбати про захист своєї КТ або КІБ бізнес від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту.

В контексті нашої НР засобів судового захисту щодо КТ та КІБ, слід звернути увагу на той факт, що якщо певний бізнес, що незаконно заволодів інформацією, яка є КТ та КІБ, не отримав ніякої вигоди від її використання, а подальше розкриття і використання КТ та КІБ не завдасть збитку колишньому власникові КТ та КІБ, заборонні обмеження щодо розкриття і використання не будуть введені. Таким чином, можемо констатувати, що в межах судової форми захисту права на КТ та КІБ можливе застосування таких видів відшкодування збитків, що передбачено ч. 3 ст. 162 ГКУ, та штрафні санкції¹. Отже, можна зазначити, що правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та КІБ є компенсація, яка є одним із законодавчо закріплених способів охорони КТ та КІБ в Україні.

Наприклад, нами раніше була проведена НР щодо інтеграції стандартів охорони КТ та/або КІБ України, до європейського бізнес-середовища¹². Де зокрема встановили, що для успішної інтеграції у Європейське бізнес-середовище потрібно прийняти Закон України «Про комерційну таємницю», де чітко сформулювати правила заходів охорони КТ та/або КІБ, та інші аспекти щодо надійного захисту КТ та/або КІБ в сучасних реаліях нашої держави. Для інтеграції стандартів охорони КТ та/або КІБ в Україні до європейського бізнес-середовища, а також адаптації нашого законодавства до стандартів ЄС, потрібно й в подальшому проводити наукові розвідки в даному напрямку.

3. Відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

Враховуючи предмет нашої НР, а саме аналізі відповідальності за незаконні дії щодо КТ та/або КІБ бізнесу, які зазначено у ст. 231 ККУ де вказано, що за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську

---

¹² Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*.2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-25

Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

таємницю, караються штрафом від трьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У ст. 232 ККУ прописано наступне, що за розголошення комерційної або банківської таємниці, умисне розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, окрім штрафу від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, ще й з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років¹³.

Так, адміністративним законодавством передбачено відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, в тому числі і на КТ та КІ бізнесу (ст. 51–2 Кодексі України про адміністративні правопорушення (КУпАП)), недобросовісну конкуренцію, одним із проявів якої є отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця (ст. 164–3 КУпАП)¹⁴. Слід відмітити, що законодавець на законодавчому рівні визначає такі поняття, як неправомірне збирання КТ, розголошення КТ, схилення до розголошення КТ, неправомірне використання КТ.

Правовідносини, пов'язані з захистом від недобросовісної конкуренції, регулюються такими нормативно-правовими актами: ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції», ЗУ «Про захист економічної конкуренції», ЗУ «Про Антимонопольний комітет України», «Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року», міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншими актами законодавства, виданими на підставі законів чи постанов Верховної Ради України. В ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції»¹⁵ у главі 4–5, а також в ЗУ «Про захист економічної конкуренції»¹⁶ – передбачена майнова відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

Законодавство України передбачає кримінальну відповідальність, а саме у ст. 182 Кримінального кодексу України (ККУ) зазначено, що порушення недоторканності приватного життя та незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації караються штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів

---

¹³ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 22.01.2024).

¹⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/paran3896#n3896> (дата звернення: 22.01.2024).

¹⁵ Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

¹⁶ Про захист економічної конкуренції : Закон України. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 22.01.2024).

доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, ті самі дії, вчинені повторно, або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, – караються арештом на строк від трьох до шести місяців або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк (істотною шкодою у цій статті, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян)¹⁷.

Таким чином, з урахуванням предмета нашої НР пропонуємо під адміністративною відповідальністю у сфері забезпечення КТ розуміти систему передбачених законодавством за вчинення адміністративного проступку у сфері забезпечення КТ заходів впливу щодо винної особи, яка здійснюється з додержанням встановленої процедури відповідними правомочними суб'єктами.

Зауважимо, що аналіз законодавства дозволяє нам констатувати, що заходи адміністративної відповідальності у сфері забезпечення КТ передусім передбачені КУпАП. Так, відповідно до КУпАП органи Національної поліції мають право складання на осіб, які порушили право на об'єкт інтелектуальної власності на КТ, протоколів про адміністративні правопорушення за ст. 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності та ст. 164-3 КУпАП «Недобросовісна конкуренція». Так, ст. 51-2 КУпАП «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності» передбачена адміністративна відповідальність за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом. За зазначене правопорушення передбачає адміністративне стягнення у вигляді штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення¹.

Враховуючи той факт, що комерційна таємниця є об'єктом права інтелектуальної власності, у разі вчинення правопорушення, пов'язаного з порушенням права на комерційну таємницю зазначені вище органи можуть складати протоколи про адміністративні правопорушення за вказаною статтею.

Водночас, відповідно до ч. 3 ст. 164-3 «Недобросовісна конкуренція» за отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди ділової репутації або майну іншого підприємця передбачена адміністративна відповідальність із застосуванням штрафу від дев'яти до вісімнадцяти

---

¹⁷ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 22.01.2024).

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян¹⁸. За зазначеною статтею право складання протоколів про адміністративні правопорушення належить органам Антимонопольного комітету України.

Таким чином, адміністративна відповідальність за порушення права на КТ полягає безпосередньо у складанні на осіб, які порушили право на об'єкт інтелектуальної власності, а саме на КТ, протоколів про адміністративні правопорушення уповноваженими відповідно до закону суб'єктами, а також у застосуванні судом до них відповідних адміністративних стягнень.

Окремо потрібно виділити органи Антимонопольного комітету України, які використовують такі адміністративно-правові заходи, як перевірка певного бізнесу, безперешкодне входження до приміщень підприємств суб'єктів господарювання, розгляді заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, право вимагати від суб'єктів господарювання інформацію, в тому числі з обмеженим доступом (таку як КТ та КІБ); викликати для надання пояснень, огляд службових приміщень та транспортних засобів суб'єктів господарювання, вилучення або накладення арешту на предмети, документи чи інші носії інформації тощо.

Особливість відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ в Україні, полягає у майновій відповідальності за такі правопорушення, а саме: штрафні санкції; конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення; відновлення становища, що існувало до порушення права, і припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та ін. У відсутності Закону України «Про комерційну таємницю», в якому повинна бути чітко прописана відповідальність за неправомірні дії щодо КТ або КІБ, та/або витік КТ або КІБ з органів владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органів, які отримали її на запит, та інші аспекти в сфері охорони КТ та/або КІБ. Відтак бізнес в Україні сам секретить свою комерційно цінну інформацію, під грифом комерційна таємниця «КТ», та/або конфіденційна інформація «КІ».

Дієвим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правої охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ, від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Встановлено, що відповідальність за незаконне розголошення чи інші неправомірні дії, щодо КТ та КІБ в Україні, передбачені у наступних

---

¹⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/paran3896#n3896> (дата звернення: 11.12.2023).

нормативно-правових актах: Кримінальному кодексі України (ст. 231–232); Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст. 164 п. 3); Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (глава 4) та ін.

Потрібно додати, що сучасний стан нормативно-правового, а також організаційно-правового забезпечення охорони КТ та/або КІБ в Україні, було розкрито у попередніх НР¹⁹.

---

¹⁹ Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

Кравченко О.М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

ВИСНОВКИ

Для вирішення поставленої мети, а саме правового забезпечення євроінтеграційних процесів нормативно-правової охорони КТ та/або КІБ, запропоновано наступне:

- на базі міжнародного досвіду охорони КТ та КІ бізнесу, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

- визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та КІ бізнесу, а саме: заходи, що здійснюються з метою охорони КТ та КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

- розкрито роль нормативно-правової охорони КТ та КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та КІБ в першу чергу самим бізнесом; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та КІБ; судовому захисті та іншій адміністративно-правовій охороні.

Встановлено, що для удосконалення нормативно-правового забезпечення заходів охорони й захисту КТ та КІБ в Україні, потрібно використовувати наступні сучасні заходи, а саме:

- юридичні заходи з метою правової охорони КТ або КІБ оформляються наступні документи: статут підприємства (де прописують, що запроваджується режим КТ та/або КІБ); засновницький договір; колективний договір; положення про КТ та правила її збереження; положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТ бізнесу; про режим роботи працівників із даними, що становлять КТ;

- організаційні, щоб захистити інформацію, яка є важливою для бізнесу обмежують доступ до неї осіб, які не повинні мати доступ до такої, шляхом створення відповідного режимного підрозділу, або якщо це мале підприємство, залученням відповідальної однієї особи або кількох;

- технічні з метою захисту інформації, що має комерційну цінність для бізнесу використовують різноманітні технічні пристрої, обладнання, програми та ін. В тому числі для надійної протидії ТБШ.

Самохист свого права інтелектуальної власності на КТ та/або КІБ, в першу чергу полягає в правовій охороні та надійному захисті КТ або КІБ від неправомірних посягань, та інших сучасних загроз. Аналіз

Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48

законодавчої бази в сфері відповідальності за неправомірні дії щодо КТ або КІБ, свідчить про матеріальну відповідальність за такі злочини. Тому найперше, бізнес сам повинен подбати про захист своєї КТ або КІБ бізнес від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту. Для успішного захисту КТ та КІБ в Україні, потрібно використовувати нормативно-правові, організаційні та технічні заходи захисту від сучасних загроз. Держава через органи владних повноважень, має стимулювати та всіляко допомагати бізнесу в охороні та захисту КТ та КІБ, для успішного зростання економіки нашої держави. Встановлено, що цікавим прикладом для нашої НР слугує нормативно-правова охорона банківської таємниці, де у главі 10 ст.60–62 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» прописано, що є банківська таємниця, порядок розкриття банківської таємниці та інші аспекти. А також вказано, що банківською таємницею є відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проєкту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація.

Більше того, для удосконалення заходів забезпечення адміністративно-правової охорони КТ та КІБ в Україні, потрібно прийняти відповідний закон про КТ (на кшталт, який був нами запропонований²⁰). Для детального ознайомлення із системою забезпечення заходів охорони КТ та КІБ, нами запропонована таблиця № 1.

Комерційну таємницю та/або конфіденційну інформацію бізнесу, яка циркулює відповідно до законодавства України в суб'єктах владних повноважень, правоохоронних або контролюючих органах, на наш погляд потрібно віднести до службової інформації. Це потрібно для збереження в секретності КТ та/або КІБ, від можливого витоку або розголошення такої інформації із зазначених вище державних органів.

АНОТАЦІЯ

Метою наукової праці є вдосконалення сучасних нормативно-правових заходів охорони комерційної таємниці (КТ), та/або конфіденційної інформації саме бізнесу (КІБ) в Україні для інтеграції у європейське бізнес-середовище. Це важливо для забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні, а також заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ в Україні, як сучасної європейської держави.

Для вирішення поставленої мети, а саме правового забезпечення євроінтеграційних процесів нормативно-правової охорони КТ та/або КІБ, запропоновано наступне:

– на базі міжнародного досвіду охорони КТ та КІБ, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

– визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та КІБ, а саме: заходи, що здійснюються з метою охорони КТ

---

²⁰ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

та КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

– розкрито роль нормативно-правової охорони КТ та КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та КІБ в першу чергу самим бізнесом; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та КІБ; судовому захисті та іншій адміністративно-правовій охороні.

Запропоновано, КТ та/або КІБ, яка циркулює відповідно до законодавства України в органах владних повноважень, правоохоронних або контролюючих органах, потрібно віднести до службової інформації. Це потрібно для збереження в секретності КТ та/або КІБ, від можливого витoku або розголошення такої інформації із зазначених вище державних органів.

Встановлено, що для удосконалення нормативно-правового забезпечення заходів охорони й захисту КТ та КІБ в Україні, потрібно використовувати наступні сучасні заходи, а саме: юридичні, організаційні, технічні, комбіновані та ін. Більше того, запропоновано авторську систему заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ (Таблиця 1.).

Література

1. Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

2. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

3. Lydia Lundstedt. Cross-Border Trade Secret Disputes in the European Union : Jurisdiction and Applicable Law Elgar Monographs in Private International Law. UK : 2023. 289 с.

4. Budiono Gatut L., Sawitri Ni Nyoman. Strategic Business Espionage: An Ethics and Business Practices to Gain Opportunity or Community Problems. *Studies in Business and Economics*. 2017 12(1). С. 29–39. DOI:10.1515/sbe-2017-0003

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 15 жовтня 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

6. Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 19.01.2024).

7. Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 21.01.2024).

8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: [//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312) (дата звернення: 20.01.2024).

9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page) (дата звернення: 20.01.2024).

10. Про банки і банківську діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 5-6, ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 21.01.2024).

11. Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

12. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-25

13. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 22.01.2024).

15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/paran3896#n3896> (дата звернення: 22.01.2024).

16. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

17. Про захист економічної конкуренції : Закон України. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 22.01.2024).

18. Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика* : колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

19. Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

20. Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

21. Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

22. Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

23. Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

24. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

25. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

26. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

27. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

28. Кравченко О.М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

29. Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

30. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

31. Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. наук.-практ. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48

Information about the author:

Kravchenko Oleksandr Mykolaiovych,

Candidate of Science of Law,

Doctoral Student

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-8870-7662>